

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
Természettudományi Kar

Földtudományok Doktori Iskola

**A kempingek elterjedésének és fejlődésének területi-
strukturális problémái Magyarországon**

PhD értekezés tézisei

Petykó Csilla

Pécs, 2010.

A doktori program címe: *Földtudományok doktori program*

vezetője: Prof. Dr. DÖVÉNYI ZOLTÁN D.Sc.
egyetemi tanár, a földrajztudomány doktora
intézetigazgató
PTE TTK Földrajzi Intézet
Magyarország Földrajza Tanszék

A doktori témacsoport címe: *Turizmusföldrajz*

vezetője: Dr. habil TRÓCSÁNYI ANDRÁS Ph.D.
egyetemi docens
PTE TTK Földrajzi Intézet
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

A disszertáció tudományága: *Turizmusföldrajz*

vezetője: Prof. Dr. TÓTH JÓZSEF D.Sc.
egyetemi tanár, a földrajztudomány doktora
rector emeritus
PTE TTK Földrajzi Intézet
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék

1. BEVEZETÉS, CÉLKITŰZÉSEK

A kempingek elterjedésének kezdete óta (1959) a hazai szálláshely-struktúra igen jelentős változásokon ment keresztül, melyek során a kempingek szerepe is többször megváltozott. A KSH adatai alapján megállapítható, hogy volt olyan időszak, amikor a kempingek férőhelyeinek részaránya meghaladta a kereskedelmi szálláshelyek összes kapacitásának felét, ami jelzi kiemelkedő jelentőségüket. Bár napjainkra ez a részarány „csak” a 29 %-ot éri el, ezzel a fogadóképességgel a szállodák után a kempingek képviselik a második legnagyobb csoportot a kereskedelmi szállásférőhelyek között, és adják egyúttal az összes kapacitás egyharmadát. Már önmagában ez a nagyságrend is indokolja kempingekhez kötődő turizmus alakulásának a vizsgálatát, de tovább erősíti ennek szükségességét az is, hogy a kempingek olyan szálláslehetőségeket képviselnek, amelyek illeszkednek a keresleti trendekhez, és kedveltek több erősödő turizmusfajta vendégeinek körében.

Mindemellett a magyarországi turizmust hosszú évek óta meghatározza néhány olyan jellemző, mint a területi koncentráció és a szezonális, de ilyen tényezőnek számít a fent említett hazai szálláshely-struktúra is. A turizmus kínálatát – sok más részelem mellett – alapvetően meghatározza a rendelkezésre álló szálláshelyek típusa, kapacitása, minőségi színvonala, területi elhelyezkedése, valamint a különböző szállástípusok megoszlása a teljes szálláskínálaton belül. Természetesen a szálláshelyekkel kapcsolatban, mint a kínálat valamennyi elemével szemben elvárás, hogy a kereslet által támasztott igényeknek megfeleljenek. A megfelelés mértékét jól szemlélteti többek között a szálláshelyek kapacitás-kihasználtsága, az igények várható alakulására pedig jelzést adnak a fogyasztási szokások trendjeit felvázoló kutatások.

Eddig a kempingekről, mint egy szállástípusról, a kínálat egy szeletéről esett szó. Figyelmet érdemel azonban a kempingturizmus kérdéskörének vizsgálata is. A kempingturizmus kifejezés egy más minőségi szintre emeli a kempingeket a turizmus rendszerében. Azt a fejlettségi szintet vetíti előre, amelyben a kempingek szolgáltatásai olyan magas színvonalúak, olyan sokszínűek, vagy olyan kiemelkedő vonzódottságúak, hogy a fő vonzerő mellett – amelyre a kemping eredetileg települt – a kemping maga is attrakcióvá válik, független, önálló vonzerővé lép elő. Ebben az esetben a turizmus rendszerében a kemping maga lesz a turisztikai termék. Kérdés az, hogy vajon létezik-e ez a szint Magyarországon, avagy felfedezhető-e ilyen irányú fejlődési tendencia a hazai kempingek között.

A kiinduló feltételezés szerint a kempingek, ugyanúgy, mint a szállástípusok többsége, valamilyen turisztikai attrakció közelében jöttek létre, hiszen a turisták számára nem a szállás jelenti az elsődleges vonzerőt, hanem valamely attrakció. Érdekes tehát megvizsgálni, hogy milyen attrakciók mellé települtek kempingek, érvényesül-e valamely vonzótényező erőteljes jelenléte a

kempingek esetében, és hogy mindez eredményez-e valamilyen területi koncentrációt a kempingek elhelyezkedésében. Például már a témakör első szemrevételezésekor egyértelművé vált, hogy több olyan természeti adottságot fel lehet sorolni, amelyek vonzzák a kempingeket, amelyek a kempingek telepítésekor elsődleges szerepet játszhattak. Elsőként kell ezek közül kiemelni a természetes vizek és vízpartok jelentőségét. Beszélhetünk itt a kempingeknek a folyók és tavak mentén történő csoportosulásáról, valamint a termál- és gyógyfürdők vonzó hatásáról. Ezeken kívül fontos vonzótényezőnek látszanak a hegyvidékeink is. A természeti adottságokon kívül nyilvánvalóan a társadalmi adottságok is hatást gyakoroltak a kempingek területi elhelyezkedésének kialakulására. A kutatás és az elemzések pedig megadják majd a választ ennek a kérdésnek a további részleteire.

A dolgozat összefoglaló célja, hogy a magyar turizmus egyik szálláshely kínálati eleméről, a kempingekről, előre meghatározott szempontok szerint történően, összefüggéseket feltáró elemzést adjon. A kutatás az egész ország területére kiterjed, a vizsgálat aspektusai azonban, a téma komplexitásából adódóan csak egyes területeket fognak át. Ezek alapján kutatásom célkitűzései a következők voltak:

- Átfogó képet nyerni a kempingek, mint szálláshelyek elterjedéséről az országban, valamint értékelni jelentőségüket és szerepüket a turizmus rendszerében, a szálláskínálat szerkezetében.
- Feltárni az összefüggéseket az elmúlt évtizedekre vonatkozóan a magyarországi kempingek területi elhelyezkedése, megközelíthetősége, kapacitása és minőségi színvonala között.
- Vizsgálni a hazai kempingek vendégkörének jellemzőit, és a vendégforgalom volumenének időbeli átalakulása, valamint a kereslet igényeinek változása alapján megállapítani a kölcsönhatásokat a kempingek innovatív képessége és a vendégek elvárásai között.
- Kísérletet tenni azon tényezők felvázolására, amik a kempingek jövőbeli fejlődési irányait befolyásolhatják, valamint kitekinteni azokra a fejlesztésekre, amelyek a kempingturizmus kialakulásához, illetve dinamikus fejlődéséhez vezethetnek a jövőben.

2. KUTATÁSI MÓDSZEREK

A fenti célkitűzéseknek megfelelően áttekintettem a témakörben elérhető hazai és nemzetközi szakirodalmat, feldolgoztam a témakör jogszabályi hátterét, részletes elemzéseket készítettem a rendelkezésre álló statisztikai adatbázisokra alapozva, interjúkat készítettem, kérdőíves felmérést, valamint terepbejárásokat végeztem.

Primer kutatás:

Terepbejárások

A terepbejárások során ötven, az ország különböző területi egységein elhelyezkedő (pl.: Tiszamogyoróstól Kimléig, Martfűtől Pápáig, Orosházától Dombóvárig), különböző vonzerőkre települt (pl.: vízpartok, termál- és gyógyfürdők), eltérő minőségi kategóriákba tartozó és eltérő szolgáltatásokat nyújtó kempingeket jártam be, megismerkedve az üzemelés gyakorlati jellemzőivel és sajátosságaival. Hazai tapasztalataim bővítése és a nemzetközi helyzet megismerése érdekében tizennyolc külföldi kempinget is felkerestem, melyek a következő országokban találhatóak: Ausztria, Szlovénia, Olaszország, Franciaország, Spanyolország, Portugália és Görögország. Mindezekon túlmenően néhány országban a vadkempingezés műfaját is kipróbáltam.

Interjúkészítés

Az interjúk alanyai a kempingek üzemeltetői (pl. Martfű Gyógykemping**** tulajdonosa), a szakmai érdekképviselő (Magyar Kempingek Szakmai Szövetségének elnökhelyettese) és az egyik civil szervezet (Magyar Camping és Caravanning Club elnöke) vezetői, valamint szakértők és a turizmus irányításában, illetve kutatásában érintett szakemberek voltak.

Kérdőíves felmérés

A Budapesti Gazdasági Főiskola Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Karának nappali BSc képzésére járó hallgatói között kérdőíves kutatást végeztem, a fiatal korosztály kempingezési szokásainak megismerése érdekében. A felmérés keretében 172 kérdőív kitöltésére és kiértékelésére került sor.

Szekunder kutatás

Szakirodalmi források áttekintése

A szakirodalom áttekintésekor kiderült, hogy a kempingekkel érdemben kevesen foglalkoztak, nem kristályosodtak még ki a téma kutatásának fő vonalai, ami a munkát egyszerre könnyebbé, és nehezebbé is tette. Könnyebbé, mert új a terület, nehezebbé, mert hiányoznak azok az elméleti támpontok, ami a jelen dolgozat alapját adnák.

A szakirodalmi kutatásnak azonban volt egy a témából fakadó sajátossága is. A kempingek, a kempingturizmus komplex jelenség, létük, fejlődésük, térbeli elterjedésük gazdasági és társadalmi hatásoknak egyaránt kitett. Ez az összetettség előre vetítette a téma kontextusát megadó szakirodalmak tematikus sokszínűségét is. Egy másik momentum további sajátosságot kölcsönzött a szekunder irodalom áttekintésének: a múlt anyagainak feltárása, a jelenre való fókuszálás mellett. E nélkül aligha lehetett volna felrajzolni a változás irányait.

A téma földrajzi, térszerkezeti beágyazottságát, a földrajzi aspektust meghatározóan a társadalomföldrajzi, a térszerkezeti, a turizmusföldrajzi és a térségi turizmuskutatás elméleti kereteit felvázoló tanulmányok nyújtották. A kempingek, főként a kempingturizmus rendszerszemléletű és fogalmi meghatározottsága okán szükség volt turizmuselméleti vizsgálódásokra is. A kempingek elterjedésének és fejlődésének történetéhez a korabeli sajtó szolgáltatott érdeklődésre való információkat. Az idegenforgalmi szaksajtó feldolgozása jelentette a téma szakmai háttérbe ágyazását, megmutatva a hazai és a nemzetközi turizmus fejlődésének, alakulásának adott időszakokra vonatkozó jellemzőit. A mai gazdasági és társadalmi háttérrel felrajzolható információkat a napi sajtóból lehetett feltárni. A megismert konferencia előadások a kempingturizmussal kapcsolatosan napjaink aktuális feladatait helyezték előtérbe. Az érvényes turizmusfejlesztési stratégiák és tervek áttekintése, mind országos, mind pedig régiós szinteken egyértelművé tette, milyen fejlesztések várhatók a kempingek vonatkozásában.

Jogsabályi háttér áttekintése

Magyarországon és minden más országban jogszabályok írják elő az idegenforgalomban hasznosított szálláshelyekkel kapcsolatban betartandó szabályokat. Ezek a jogszabályok egyúttal azt is meghatározzák, hogy pontosan milyen paraméterekkel kell rendelkezniük azoknak a szállástípusoknak, amelyeket az egyes kategóriákba besorolnak. Megadják tehát a kempingekre vonatkozó részletes szabályokat is, amelyeket, illetve amelyek változásait a kutatás során nyomon kellett követni, hiszen az adatváltozások egy része a jogszabályi változásokhoz volt köthető. A kempingek, mint szálláshelyek létesítésének keretfeltételeit, a megjelenésüket követően igen hamar szabályozás alá vették, így a jogszabályi háttérrel 1961-től napjainkig figyelemmel kellett kísérni.

Internetes források áttekintése

A kempingek felszereltségéről, szolgáltatásairól, infrastruktúrájáról részben az internetről, honlapokról nyertem információkat. Rendkívül tanulságos forrásnak bizonyultak az utazók által működtetett internetes blogok, amelyeken keresztül szépítés nélkül, a maga valójában meg lehetett ismerni az adott kempingekről és szolgáltatásairól alkotott, a vendégek tapasztalatait tükröző véleményeket.

Statisztikai adatok feldolgozása

A dolgozat központi problematikáját, a kempingek közelmúltbeli és jelen állapotának, az e téren történt változások leírásának elsődleges forráscsoportját a Központi Statisztikai Hivatal által kiadott statisztikai sorok biztosították. Át kellett tekinteni a kempingekkel kapcsolatos valamennyi adatsort a fő számoktól kezdődően egészen az egység szintű adatokig, mind a kapacitás, mind pedig a vendégforgalom tekintetében, kiemelten vizsgálva a területi aspektusokat. Megnehezítette a kutatás elvégzését az, hogy az 1965-1985 közötti időszakra vonatkozóan a KSH egyelőre nem végezte el az adatszolgáltatásból származó egység szintű adatok feldolgozását, így erre az időszakra vonatkozóan részletes elemzés készítésére nem volt lehetőségem.

A feldolgozott statisztikai adatokat, valamint azok százalékos megoszlását grafikus ábrázolással tettem még inkább érzékelhetővé.

Az adatok térszerkezeti jellemzőit térkép sorozatok segítségével mutattam be, hogy a kempingek fejlődésének területi változásai még inkább egyértelművé váljanak.

Különleges ízt adott a kutatásnak az egyes szakmai szervezetek és szakértők által rendelkezésemre bocsátott adatbázisok összevetése, valamint a közöttük mutatkozó különbségekre adható válaszok keresése. Ilyenek voltak a KSH mellett a Magyar Turizmus ZRt., a Magyar Camping és Caravanning Club, valamint a Magyar Kempingek Szakmai Szövetségének adatai, valamint Frits Niessen holland kempingszakértő adatbázisa.

3. EREDMÉNYEK

A kempingezés fogalmának újraértelmezése, valamint a kempingturizmus turisztikai terméként való definiálása

A dolgozat elkészítéséhez szükséges volt a kemping, a kempingezés és a kempingturizmus fogalomkörének tisztázására. A kemping fogalmát a kezdetektől fogva egyértelműen rendezik a hatályos jogszabályok, amelyet elég volt alkalmazni. A kempingezés fogalmát több kutató is értelmezte, Holényi L. (1957), Szauer R. (1961), Ebert, M. (1962), Menyhárt Á. (1985), az idők során bekövetkezett változások miatt azonban célszerű volt újragondolni. A kempingturizmus kifejezést pedig korábban is alkalmazta a szakirodalom, Menyhárt Á. (1985), Jenkei L. (2002), de turisztikai terméként történő kategorizálására eddig nem születtek elgondolások.

A kempingek elterjedésének, fejlődésének és ezen folyamatok jellemzőinek vizsgálatához tehát szükséges volt először tisztázni az alapfogalmakat. Elsőként mindjárt azt, hogy a kemping, mint szálláshely kialakulását időben jóval megelőzte a kempingezés, mint tevékenység, amelyet a szabadban, elsősorban aktív elfoglaltságokhoz kötődően végeztek az emberek. A kempingezés mai

értelemben is elsősorban a szabadidő eltöltéséhez kötődik. Napjainkban azonban előfordul az is, hogy a hivatásturizmus résztvevői választják szálláshelyüknek a kempingeket, például konferenciák esetében, ezért ma már nem célszerű a fogalomban a szabadidő igénybevételét külön kiemelni. Ezen kívül a kempingezők jelentős része ma is saját maga szállítja a szálláshelyét, vagy egyenesen azzal érkezik. Egyre elterjedtebb viszont a kempingekben megtalálható telepített szállástípusok igénybevétele is (telepített sátrak, telepített lakókocsik, mobil homes, bungalows, stb.), ami meghatározásoknak az erre vonatkozó részét módosítja. Nem is beszélve arról, hogy mai modern értelemben a turisták között olyanok is vannak, akik a kempingeket az általuk biztosított kötetlen életforma miatt keresik fel, ami a keresletben bekövetkezett minőségi változást jelöli meg számunkra.

Az előzőekben leírtaknak megfelelően, értelmezésem szerint, a kempingezés mai fogalmát a következőképpen lehet meghatározni:

Kempingezésen azt a turizmushoz kapcsolódó időtöltést értjük, amely a vendégek számára teret ad egyfajta „kötetlenül kötött” életforma gyakorlására, és az erre kijelölt táborhelyek ehhez megfelelő infrastrukturális feltételeket és szolgáltatásokat biztosítanak. (Jelen meghatározásban a „kötetlenül kötött” kifejezés arra utal, hogy a szabad, kötetlen életforma gyakorlása természetesen az egymás mellett élés erkölcsi és higiéniai normáinak betartása mellett elfogadható, az alkalmazkodás, a tolerancia és a mások megbecsülése mindenkor szabályainak megtartásával.)

A fogalmak tisztázása felvetett egy következő kérdést is, amely már a turisztikai termékek fogalmköréhez tartozik. Nevezetesen, hogy beszélhetünk-e a kempingturizmusról, mint turisztikai termékről, avagy nem. Ehhez át kellett tekinteni a turisztikai termék fogalmának meghatározásait, amellyel szintén több hazai kutató foglalkozott már, Lengyel M. (1994, 2004), Michalkó G. (2004), Putzkó L. – Rátz T. (2005). Magát a kempingturizmus definícióját is értelmezték korábban, azonban ezek a definíciók a kempingnek, mint szállástípusnak a sajátosságára helyezték a hangsúlyt, és egyértelműen szálláshelyként is kezelték őket, se kevesebbnek, se többnek. Ez természetesen logikus megközelítés. Valóban egyértelmű, hogy a kemping a kereskedelmi szállástípusok között az egyik kínálati elem, ezért indokolt a fogalomban is így kezelni.

Mégis a turista oldaláról szemlélve, a kempingek megítélésében más szempontok is előtérbe kerülhetnek. Éppen a kempingekhez kötődő szabad életmód, életstílus gyakorlásának az igénye az, amely a képet megváltoztatja. Ugyanis annál a turistánál, aki hagyományosan kempingező, a döntési folyamatok másképp zajlanak le, mint a többi szállástípus valamelyikéhez ragaszkodó vendégeknél. A kemping turisták az úti cél kiválasztásakor az általuk keresett attrakcióhoz kapcsolják a kempinget is, vagyis az adott vonzerővel rendelkező desztinációk között úgy válogatnak, hogy vele egy időben már az igényeiknek megfelelő kempinget is keresik. Azért feltételezhetjük, hogy a többi turistánál a szálláshely csak másodlagos döntési

szempont, mert egy-egy üdülőterületen például a szállodák általában szélesebb kínálattal és nagyobb kapacitással rendelkeznek, tehát a desztináció kiválasztása után következik csak a szállás kiválasztása. Vizsgálni kellett azt az esetet is, amikor feltételezzük, hogy a kemping maga jelenti a vonzerőt. Amennyiben ez a helyzet megvalósul, akkor a kemping egy másik minőségi szintre emelkedik a turizmus rendszerében, az elsődleges szuprastruktúra kategóriájából a vonzerők csoportjába kerül át. Ez azt a fejlettségi szintet vetíti előre, amelyben a kempingek szolgáltatásai olyan magas színvonalúak, olyan sokszínűek, vagy olyan kiemelkedő vonzásadottságúak, hogy a fő vonzerő mellett – amelyre a kemping eredetileg települt – a kemping maga is attrakcióvá válik, független, önálló vonzerővé lép elő.

Mindezek alapján, az önálló vonzerővé emelkedett kempingek esetében a turizmus rendszerében a kemping maga lesz a turisztikai termék. Abban a helyzetben pedig, amikor a kemping turista együtt keresi az attrakcióval a kempinget, mert ragaszkodik ehhez a szállástípushoz elsősorban az ott gyakorolható kötetlen életforma miatt, állítható, hogy ezen vendégek számára a kemping már nem csupán egy szálláshelyet jelent, hanem részét képezi a vonzerőnek, attól elválaszthatatlanná vált, tehát ismét csak maga is terméké lett.

A kempingek kapacitásbeli és minőségbeli változásai területi összefüggéseinek feltárása

A területi összefüggések változásainak vizsgálatát az 1990-2008 közötti időszakra végeztem el.

A ***kapacitás változások területi összefüggései*** a következőkben foglalhatók össze. Egyértelműen megállapítható volt négy olyan természeti, illetve társadalmi vonzerő, amelyek a kempingek telepítésére jelentős hatással bírtak. Ezek a természetes vizek vízpartjai, a hegyvidékek, a termál- és gyógyfürdők, valamint a nagyvárosok. A négy vonzótényező hatásának eredményeként a kempingek kapacitásában területi koncentráció figyelhető meg.

A ***vízpartok*** tekintetében a legkiemelkedőbb olyan terület, ahol a kempingek koncentráálódtak, az a Balaton, amely a kezdetektől napjainkig a legnagyobb kemping-kapacitással rendelkezett. 1990-ben Balaton-parti településeken harminchat kempingben több mint 41.000 férőhely (az akkori országos kemping-kapacitás 41%-a), 2008-ban pedig negyvenegy kempingben 24.500 férőhely (a jelenlegi teljes kemping-kapacitás 28%-a) állt a turisták rendelkezésére (*1. táblázat*). A tavak közül kiemelkedett még a Velencei-tó és a Tisza-tó területe, valamint a vizsgált időszakban megfigyelhető volt a horgásztavakhoz kapcsolódó kempingek számának folyamatos bővülése. A folyók közül a Dunánál általánosan megállapítható volt, hogy a kempingek száma igen alacsony, egy átmeneti időszakban, 1990-1995 között a Dunakanyar térségében növekedett a létesítmények száma és kapacitása, azonban 1995-től ezek fokozatosan lecsökkentek. Még a Szigetköz térsége mutatott egy kisebb

fejlődést, de 2008-ban is csak hat kemping kínált itt szállásszolgáltatást. A Tisza valamennyi szakaszán erőteljes kapacitás-bővülés volt megfigyelhető egészen 2000-ig, attól kezdődően pedig stagnált a kínálat fogadóképessége.

A *hegyvidékre* települt kempingeknél az volt megállapítható, hogy 1995-ig egy felfutás jelentkezett a fejlődésükben, ekkor biztosították a legmagasabb kapacitást, tizenkét kempingben 3.245 férőhellyel, majd egy csökkenő folyamat lezajlását követően kapacitásuk 2.500 férőhely nagyságrendben állandósult (*1. táblázat*). Területi elhelyezkedésüket illetően elsődlegesen a Bükk és a Mátra térségében koncentráálódtak. Meglepő volt, hogy a Bakony, a Vértes és a Börzsöny vidéke mennyire fehér foltot mutatnak a kempingek vonatkozásában, hogy ezek a hagyományos túra helyszínek mennyire nem érvényesülnek a kempingek kínálati palettáján.

A *termál- és gyógyfürdők* vonzerejére települt kempingek kapacitásában folyamatos növekedésnek lehettünk tanúi 2005-ig, majd 2008-ra mintegy ezer férőhelyes csökkenés következett be. 1990-ben negyvenhárom olyan kemping kínált szállásszolgáltatást, amely valamely termál- vagy gyógyfürdő közvetlen közelében helyezkedett el, összesen 15.717 férőhely kapacitást biztosítva. 2008-ban már hatvanhárom ilyen kemping kínált 23.078 férőhely befogadóképességet a vendégek számára (*1. táblázat*). Ez a nagyságrendű kapacitás 2008-ban már meghaladta az országos kínálat egynegyedét. A Dunántúl és Kelet-Magyarország fürdői mellett tulajdonképpen azonos számú kempinget találhattunk (30, ill. 33), kiemelkedett azonban ebben a kérdésben Jász-Nagykun-Szolnok megye, ahol a legtöbb, összesen 11 ilyen kemping volt (4.181 férőhely-kapacitással).

Végül a *nagyvárosok* tekintetében változatos helyzetkép mutatkozott. Elsőként a fővárost kell megemlítenem, ahol a kemping-kapacitás sajnos nem olyan képet mutatott, mint amilyen egy ekkora vendégforgalmú város esetén elvárható lett volna. Az 1995-ig tartó felfutó szakasz Budapesten is észlelhető volt, az 1990-ben regisztrált négy kemping 1995-re további nyolccal bővült, a fogadóképességük pedig 4.157 férőhelyre emelkedett. Ez a kapacitás nagyságrend 2000-ig kismértékű fogyás mellett még tartotta magát, azonban 2005-re óriási csökkenés volt tapasztalható. 2008-ra a kempingek száma eggyel megemelkedett, így a kapacitás is bővült (*1. táblázat*). Mindez az eredmény nem lenne ennyire számottevő, ha a főváros térségében ezzel ellentétes folyamat zajlott volna le, de sajnos nem így történt (lásd Dunakanyar).

A megyeszékhelyek összesített adatait vizsgálva, 1995-ig szintén növekedés volt látható, majd elindult a csökkenő folyamat, 2008-ban az ország megyeszékhelyein tizenhét kemping üzemelt, mintegy 5.350 férőhely fogadóképességet biztosítva (*1. táblázat*). Két olyan megyeszékhely volt a vizsgált időszakban, amelyek a többihez folyamatosan magas kapacitást biztosítottak, Szeged és Debrecen. Felállítva a legnagyobb kapacitással rendelkező települések sorrendjét, a vizsgálati időszak egészét szemlélve

kiemelhető még néhány további nagyváros: Siófok, Balatonfüred, Balatonszemes.

1. táblázat A kempingek kapacitásának területi megoszlása, 1990-2008

kempingek területi elhelyezkedése	kempingek száma					férőhelyek száma				
	1990	1995	2000	2005	2008	1990	1995	2000	2005	2008
Balaton-part	36	43	51	51	41	41.023	37.101	37.275	29.762	24.525
Dunakanyar	9	11	9	5	4	2.590	2.530	2.190	2.475	975
Velencei-tó	5	14	10	11	8	3.660	6.114	5.193	4.550	1.951
Tisza-tó	4	16	23	18	17	2.290	4.755	5.054	4.972	5.581
horgásztavak	9	13	28	29	36	3.750	4.850	6.070	6.240	9.353
hegyvidékek	11	12	13	13	9	2.907	3.245	2.750	2.528	2.575
termál- és gyógyfürdők	42	47	50	55	63	15.717	17.260	17.218	24.112	23.078
Budapest	4	12	8	4	5	3.133	4.157	3.978	870	1.028
megyeszékhelyek	25	40	35	21	17	8.625	9.817	8.129	5.528	5.350
ország összesen	165	296	319	273	249	97.631	105.263	102.762	94.136	87.673

Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

Az eddig leírtakon túlmenően a kempingek kapacitás-megoszlásának területi jellemzőit a *megyék* szintjén is elvégeztem, melynek eredménye a következő volt.

A Balaton hangsúlyos szerepe miatt nem volt meglepő, hogy 1990-ben a legnagyobb kempingszámmal és kapacitással Somogy megye rendelkezett, huszonhat kempingben 24.253 férőhellyel. Második volt a sorban Veszprém megye, tizenhét kempingben 16.890 férőhellyel, a harmadik helyen pedig tizenkét kempinggel és 5.482 férőhellyel Jász-Nagykun-Szolnok megye szerepelt, a megyék rangsorában. A legkisebb kapacitással Nógrád és Békés megyék bírtak (2. és 3. táblázat). A statisztika szerint 1990-ben megyeszékhelyeinken összesen 25 kemping állt rendelkezésre, de három megyeszékhelynek egyáltalán nem voltak kempingférőhelyei: Békéscsabának, Székesfehérvárnak és Zalaegerszegnek.

A megyék rangsorát 1995-ben is Somogy megye vezette mind a kempingek, mind pedig a rendelkezésre álló férőhelyek számát vizsgálva. Megfigyelhető azonban, hogy míg a kempingek száma növekedett az előző időszakhoz képest, addig a befogadóképességük számottevően csökkent. A rangsorban a második helyen huszonkét kempinggel Zala megye állt, de a zalai kempingek férőhelyeinek mennyiségét Veszprém megye húsz kempingjének kapacitása kétszeresen is meghaladta. A kempingek számát illetően harmadik volt a rangsorban Veszprém és Jász-Nagykun-Szolnok megye 20-20 kempinggel, azonban Zala megye a magasabb egység számhoz kapcsolódóan, mintegy ezer férőhellyel megelőzte Jász-Nagykun-Szolnok megye kempingjeit. A legalacsonyabb kempingszámmal Tolna, Nógrád és Békés megyék rendelkeztek. A legkisebb kapacitása a Békés megyei kempingeknek volt, együttesen sem érték el a 900 férőhelyet (2. és 3. táblázat). 1995-ben a megyeszékhelyeinken 40 kempingben közel tízezer férőhely állt rendelkezésre, és csak Békéscsaba,

Tatabánya, illetve Zalaegerszeg volt az a három megyeközpont, ahol nem üzemeltek kempingek.

2000-ben a megyék rangsorában Veszprém és Jász-Nagykun-Szolnok megye 31-31 kempinggel megelőzte Somogy megyét, azonban a befogadóképesség tekintetében egyik megye sem tudta meghaladni a Somogy megyei kempingek által kínált 17.565 férőhelyes kapacitást. 17.305 férőhellyel Veszprém megye volt a második a rangsorban, és Zala megye megelőzte Jász-Nagykun-Szolnok megyét, így a harmadik helyre került. A legkevesebb kempinggel Nógrád, Békés és Tolna megyék rendelkeztek. Az ezekhez az egységekhez tartozó férőhelykapacitásból a legalacsonyabb mértékű kínálatot Békés megye 825, illetve Nógrád megye 940 férőhelye jelentette (2. és 3. táblázat). Ismét három megyeszékhely nem nyújtott kemping szálláshelyeket, Békéscsaba, Zalaegerszeg és Szekszárd.

2. táblázat A kempingek számának változása a fővárosban és megyénként, 1990-2008

megyék	kempingek száma				
	1990	1995	2000	2005	2008
Budapest	4	12	8	4	5
Baranya megye	7	13	14	11	10
Bács-Kiskun	8	19	15	13	14
Békés	3	6	5	9	6
Borsod-Abaúj-Zemplén	6	13	20	21	16
Csongrád	10	12	17	13	12
Fejér	6	18	13	12	9
Győr-Moson-Sopron	7	14	17	16	13
Hajdú-Bihar	9	13	9	11	10
Heves	4	10	13	14	12
Jász-Nagykun-Szolnok	12	20	31	22	22
Komárom-Esztergom	6	9	16	11	11
Nógrád	5	6	4	3	4
Pest	9	19	12	5	6
Somogy	26	29	30	24	20
Szabolcs-Szatmár-Bereg	5	17	17	14	18
Tolna	5	6	5	4	4
Vas	9	18	17	13	14
Veszprém	17	20	31	29	19
Zala	7	22	25	24	24
összesen	165	296	319	273	249

Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

A megyék rangsorát 2005-ben Veszprém megye vezette, 29 kempingben 15.160 férőhely-kapacitással. A 2-3. helyen Somogy és Zala megyék álltak 24-24 kempinggel, azonban a kapacitás alapján Somogy megye foglalta el a második helyet. A fogadóképesség alapján harmadik helyen állt Győr-Moson-Sopron megye, ahol 8.870 férőhelyet foglaltak magukba a kempingek. (Ez az

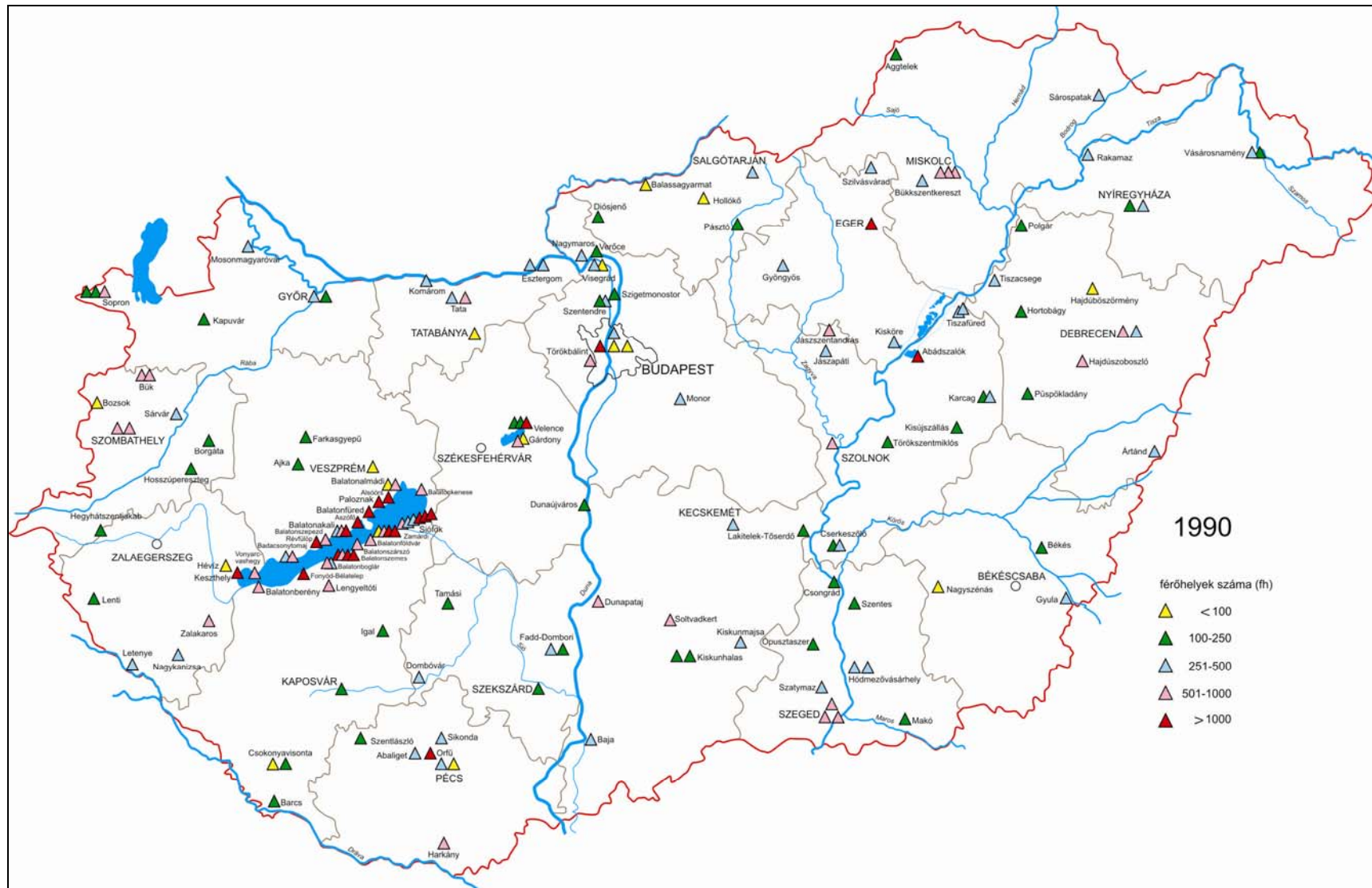
egyszeri kiugró érték a hegykői kempingnek volt köszönhető – véleményem szerint adatelírás következtében.) Zala megye itt a negyedik helyre szorult a 8.391 férőhelyes kapacitásával. Ebben az évben a legkevesebb kempinggel Nógrád megye, valamint a főváros és Tolna megye rendelkezett. A legkisebb kapacitása Pest megyének volt, öt követte Nógrád megye és Tolna megye (2. és 3. táblázat). A megyeszékhelyeken üzemelő kempingek száma 21 volt, amelyek 5.528 férőhely-kapacitást képviseltek. Öt megyeszékhely azonban egyáltalán nem rendelkezett kempingekkel, Békéscsaba, Kaposvár, Szekszárd, Veszprém és Zalaegerszeg.

A kempingek száma alapján felállított megyei rangsort 2008-ban Zala megye vezette 24 kempinggel, a második volt Jász-Nagykun-Szolnok megye 22 kempinggel, és a harmadik pedig Somogy megye 20 kempinggel. A férőhely-kapacitás sorrendjében Somogy megye volt az első 12.447 férőhellyel, Veszprém megye volt a második 11.510 férőhellyel, és Jász-Nagykun-Szolnok megye a harmadik, 6.897 férőhellyel. A legkevesebb kempinggel Nógrád és Tolna megyék, valamint a főváros rendelkeztek. A legalacsonyabb férőhely-kapacitása Nógrád megyének, majd Pest megyének és Budapestnek volt (2. és 3. táblázat). A megyeszékhelyeken összesen 17 kemping üzemelt, 5.350 férőhelyet biztosítva. Nem volt kemping szolgáltatása Békéscsabának, Kaposvárnak, Szekszárdnak és Veszprémnek.

3. táblázat A kempingek kapacitásának változása a fővárosban és megyénként, 1990-2008

megyék	férőhelyek				
	1990	1995	2000	2005	2008
Budapest	3.133	4.157	3.978	870	1.028
Baranya megye	3.350	4.730	4.710	4.050	5.182
Bács-Kiskun	2.950	4.490	3.710	3.370	3.550
Békés	628	870	825	1.424	1.755
Borsod-Abaúj-Zemplén	3.422	3.654	4.450	4.404	5.365
Csongrád	3.760	2.923	4.127	3.346	2.985
Fejér	3.860	6.574	5.753	4.750	4.156
Győr-Moson-Sopron	2.257	3.320	3.220	8.870	2.725
Hajdú-Bihar	3.931	4.375	3.960	4.986	4.805
Heves	2.600	3.850	2.775	2.775	3.560
Jász-Nagykun-Szolnok	5.482	6.805	7.182	6.034	6.897
Komárom-Esztergom	2.520	3.080	4.625	4.831	3.815
Nógrád	965	1.040	940	620	700
Pest	2.530	3.577	1.712	596	1.005
Somogy	24.253	19.886	17.565	12.953	12.447
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1.200	2.890	2.590	2.651	5.475
Tolna	1.250	1.350	1.200	793	1.055
Vas	2.945	3.060	3.672	3.262	3.145
Veszprém	16.890	16.771	17.305	15.160	11.510
Zala	3.540	7.861	8.463	8.391	6.513
összesen	97.631	105.263	102.762	94.136	87.673

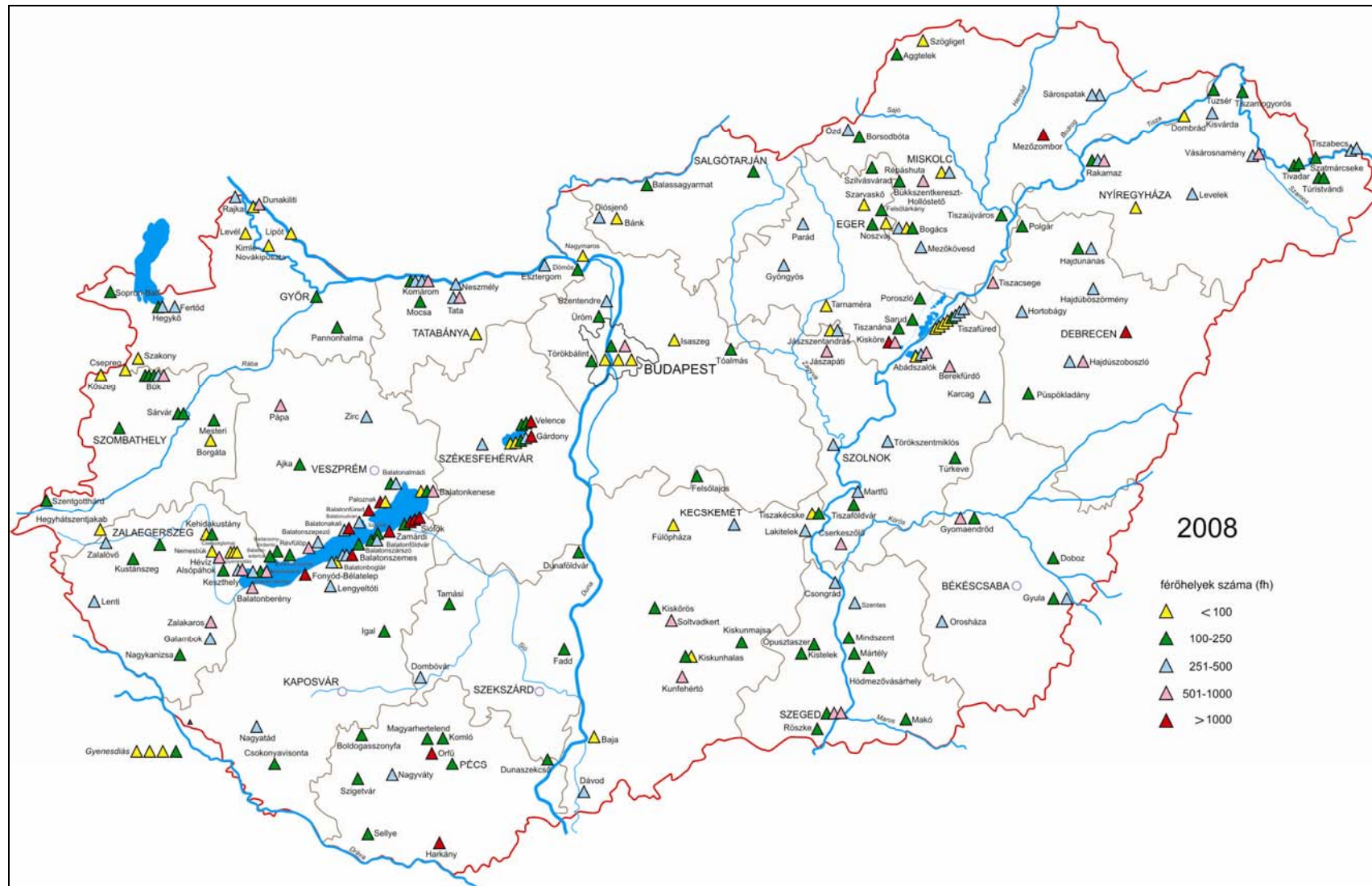
Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

1. ábra A kempingek elhelyezkedésének és kapacitásának területi jellemzői, 1990

Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

2. ábra A kempingek elhelyezkedésének és kapacitásának területi jellemzői, 2008

Az 1. és a 2. ábra bemutatja a vizsgálati szakasz első és utolsó évében regisztrált kempingek kapacitásának és elhelyezkedésének területi jellemzőit.

Összességében a kempingek kapacitásának változását egy kezdeti növekvő szakasz (1995-ig) után a csökkenő tendencia jellemezte, amelynek eredményeként 2008-ra az összes fogadóképesség az 1990-es kapacitás alá esett vissza. A változások okai a hazai szálláshely-struktúra átalakulásában, azon belül is elsősorban a szállodák térnyerésében, valamint a vendégforgalom igényeinek megváltozásában keresendők. Napjainkban mind a külföldi, mind a belföldi vendégek a szállodai férőhelyeket preferálják. Természetesen a vendégek elpártolásának oka az is, hogy kempingjeink egy része nem volt képes a turisták növekvő igényeihez alkalmazkodni (lásd minőségi változások területi összefüggései), nem fejlesztette sem az infrastruktúráját, sem a szolgáltatásait. Így aztán ezek a kempingek kihasználatlanná váltak, egy részük pedig meg is szűnt. Végül a társadalmi változások is közrejátszottak a kempingek népszerűségének visszaszorulásában olyan módon, hogy a valamikor a fiatal korában kempingező népesség, emlékezve az akkori sátozó táboros, tömegszállás jellegű kempingekre, a saját gyermekeit már nem vitte ilyen szállástípusba, s ezért a mai fiatalság nagy részének nincsenek kemping-élményei. Ez a folyamat szintén hozzájárult a kempingek kihasználtságának csökkenéséhez, végeredményben pedig a kapacitás fogyáshoz.

A minőségi változások területi összefüggései a következőkben foglalhatók össze.

1990-ben a kempingek minőségi kategóriák szerinti megoszlásában egyértelműen az alacsonyabb kategóriába soroltak részaránya emelkedett ki. A 2* kategóriájú kempingek adták a férőhelyek jelentős többségét. 11 olyan megyénk volt, ahol a kapacitás több mint 50%-át ilyen kempingek nyújtották. Ezek közül kettőnek, Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyének a hivatalos besorolás szerinti kategóriákat nézve olyannyira homogén volt a kínálata, hogy valamennyi kempingjük a 2* kategóriába tartozott. A 2*-os minőségű kínálat túlsúlyát azonban egyértelműen a Balaton partjaira koncentrált nagy kapacitású egységek adták meg, amelyek egyúttal igazolták az időszak kempingjeinek ismert jellemzőit is: hatalmas, akár több ezer férőhelyes sátozó táborok a vízparton, alacsony színvonalú infrastrukturális háttérrel, és igen kevés szolgáltatással. A fővárosban és további öt megyében (Baranya, Csongrád, Hajdú-Bihar, Komárom-Esztergom, Pest) azonban a 3*-os kempingek férőhelyei már meghaladták a kempingek befogadóképességének több mint felét.

Vizsgálva a kempingek minőségi kategóriák szerinti megoszlását, megállapítható, hogy 1995-ben a 2* és a 3* minőségi kategóriába sorolt kempingek férőhelyei közel azonos nagyságrendet értek el, az országos kemping kapacitáson belül rendre 43,1% és 42,2% részarányt képviseltek. Kilenc olyan megyénk volt, amelyben a kempingek befogadóképességének több mint felét a 2* kategóriájú egységek biztosították, és hatra nőtt azoknak a megyéinknek a

száma, amelyekben a 3*-os létesítmények kapacitása 50% fölé emelkedett. A főváros kemping kapacitásának 93%-a 3* minősítésű volt. A vizsgált évben a 4*-os kempingek száma már nyolc volt, amelyek közül három a Balaton partján helyezkedett el (Balatonalmádi mellé csatlakozott Keszthely és Balatongyörök), kettőt találhattunk Budapesten, valamint egyet-egyet Sopronban, Alsópáhokon és Tiszafüreden.

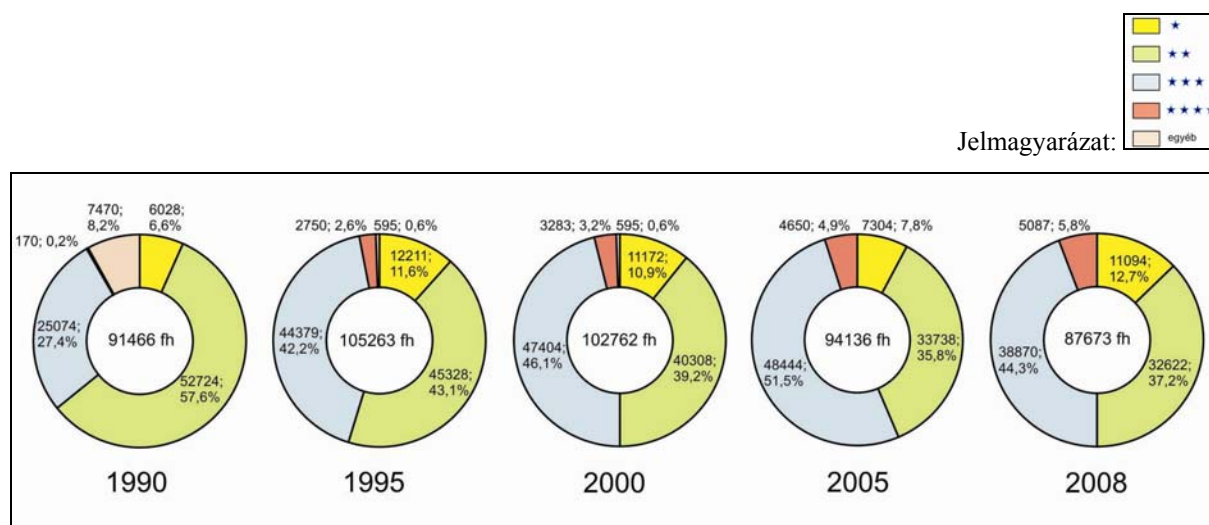
2000-ben az összes férőhely-kapacitást vizsgálva egyrészt tovább emelkedett a 3*-os férőhelyek száma, másrészt tovább csökkent a 2*-os férőhelyeké. Változatlanul kilenc olyan megyénk volt, amelyekben a 2*-os kempingek férőhelyeinek részaránya meghaladta az 50%-ot a vizsgált évben. Kilencre nőtt viszont azoknak a megyéknek a száma is, amelyekben 3*-os egységek kapacitása haladta meg az összesített megyei kapacitások felét. Ez utóbbiak közül hat megye a Dunántúlon helyezkedik el, tehát elmondható, hogy ekkor az ország nyugati részében magasabb volt a kempingek kínálatának színvonala. A főváros kempingférőhelyeinek 79,9%-a 3* kategóriájú volt.

A vizsgált évek közül 2005 hozta a minőségi változások tekintetében a legjelentősebb javulást. Ekkor már csak hat olyan megyénk volt, amelyekben a 2*-os kempingek kapacitása elérte, vagy meghaladta az adott megye kínálatának felét. Ezek Csongrád, Heves, Nógrád, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Tolna megyék voltak. Kilenc megyében a 3*-os kategóriájú kempingek férőhelyeinek részaránya haladta meg a megyei kínálat 50%-át. Ezek a megyék a Dunántúlon Fejér, Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, Vas, Veszprém és Zala megye, az ország keleti részében pedig Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Pest megye. A 3*-os és a 4*-os, azaz a magasabb szolgáltatási színvonalú férőhelyek együttes vizsgálatakor pedig további két megyét lehet az előző listához csatolni, amelyekben az ilyen kategóriájú kempingek férőhelyei szintén meghaladják a kínálat felét, ezek pedig Baranya megye és Békés megye. A felsoroltakból érzékelhető, hogy még mindig a Dunántúl területén található a magasabb minőségi kategóriájú kemping fogadóképesség jelentősebb része.

A 2005-ös vizsgálati évhez viszonyítva 2008 év adatai sajnos nem mutattak további fejlődést, sőt néhány megye kivételével a legtöbb helyen romlottak a kemping-kapacitás minőségi jellemzői. Az egyes megyék adatait vizsgálva látható volt, hogy 2005-höz képest csökkent azoknak a száma, ahol a kempingférőhelyek minőségi összetételében a 3*-os egységek kapacitása meghaladta a megyei kínálat felét. 2008-ban nyolc ilyen megye volt, Baranya, Fejér, Komárom-Esztergom, Vas, Veszprém és Zala megyék a Dunántúlon, valamint Csongrád és Pest megyék a keleti országrészből. Meglepő módon csak négy olyan megyét találhattunk, amelyekben a 2*-os kategóriájú férőhelyek részaránya volt magasabb a befogadóképesség 50%-ánál, ezek Győr-Moson-Sopron és Somogy megye a Dunántúlon, valamint Békés és Nógrád megye az ország keleti felében. Számos olyan megye volt viszont, amelyekben a 2*-os férőhelyek volumene megközelítette a kínálat felét, vagy igen magas volt az 1* besorolású férőhelyek részaránya. Ezért tehát érdemes volt megvizsgálni az

alacsony kategóriájú kínálat együttes mennyiségét is. Az elvégzett vizsgálat azt mutatta, hogy öt megyében nem hogy a kínálat felét, de több mint háromnegyedét az alacsony minőségi színvonalú létesítmények férőhelyei adták, ezek Bács-Kiskun, Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék voltak. Nógrád megyében pedig a kínálat egészét az ilyen besorolású kempingek nyújtották. További négy megyében az 1*-os és a 2*-os egységek összesített kapacitása meghaladta teljes megyei kínálat felét, ezek rendre Jász-Nagykun-Szolnok, Győr-Moson-Sopron, Somogy és Tolna megyék voltak. Mindezekből megállapítható, hogy a keleti országrészben üzemeltetett kempingek minőségi színvonala jóval alacsonyabb volt, mint a dunántúli létesítményeké. Ebből a szempontból az összkép nem változott. Ha megvizsgáljuk a magasabb kategóriájú férőhelyek együttes területi jellemzőit is, akkor azt láthatjuk, hogy azokhoz a megyékhez, amelyeket lajstromba vettünk, amikor ellenőriztük, hogy hol haladták meg a 3*-os férőhelyek a kemping-kínálat felét, még egyet kell hozzáadnunk, ez pedig Hajdú-Bihar megye. Ebben a megyében ugyanis a 3*-os és a 4*-os kapacitás együttesen szintén meghaladta az összes férőhely-kapacitás felét.

A kempingférőhelyek minőségi megoszlásának összesített adatait a 3. ábra diagramjai tartalmazzák.

Forrás: KSH adatok, saját szerkesztés

3. ábra A kempingférőhelyek minőségi megoszlásának jellemzői, 1990-2008

A kempingek minőségi megoszlásának vizsgálatakor arra az eredményre jutottam, hogy az 1990 óta tapasztalható kedvező tendencia 2005-2008 között megtorpanni látszik, aminek több oka is lehet. Egyrészt a szálláshely-struktúra átalakulása, másrészt kempingek átalakítása, fejlesztése (éppen a 3*-os kempingek egy része nem üzemel az átalakítások miatt), harmadrészt pedig sajnos oka lehet a telekspekuláció is, amelynek következtében több vízparti fekvésű kemping szűnt meg, majd alakult át más létesítménnyé (pl. lakóparkká). A következő évek statisztikái rávilágítanak majd, hogy a kínálat összessége a

megfelelő irányba tolódik-e, vagy egyre kevesebb olyan kempingünk lesz, amely napjaink megemelkedett követelményeinek magas színvonalon eleget tud tenni.

A kempingek szerepének meghatározása a hazai szálláshely-struktúrában

Kiindulásként rögzíteni kellett, hogy a kempingek igen jelentős, közel kilencvenezer férőhelyes kapacitással állnak a turisták rendelkezésére, éppen abban az időszakban, amikor turizmusunk szezonálisából fakadóan a legtöbb vendég tartózkodik az országban.

A kutatás során végzett vizsgálataimból viszont kiderült, hogy a kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmában a kempingek sajnos egyre kisebb részesedést regisztráltak 1990 óta, mind a vendégek számát, mind pedig a vendégéjszakákat számításba véve. A vendégforgalom legerőteljesebb csökkenése 1990-2000 között zajlott le, amely időszakban a vendégszám kevesebb, mint a felére, a vendégéjszakák száma pedig kis híján a felére (52%-ára) esett vissza. Mindeközben a kempingek kapacitásában (kis ingadozásokkal) folyamatos fejlődésnek lehettünk tanúi, a kempingek száma közel duplájára nőtt (165-ről 319-re), a férőhelyek száma pedig 97.631-ről 102.562-re bővült. Természetesen ez a folyamat nem csak a kempingek térvesztésének eredménye, hanem az is benne foglaltatott, hogy más szállástípusok erőteljes fejlődésnek indultak. Ilyenek voltak a szállodák, a panziók és a turistaszállók is. Az üdülőházak esetén a kempingekhez hasonlóan az egységek száma jelentősen, a férőhelyek száma pedig mérsékeltebben emelkedett. Az ifjúsági szállók csak az évtized végén jelentek meg a kínálati palettán, de ekkor értelemszerűen ugrásszerű volt a növekedésük. A szállástípusok ilyen óriási fejlődése (1990-hez képest 38%-kal bővült az országban a kereskedelmi szálláshelyek férőhelykapacitása) természetesen magával hozta a vendégek választási lehetőségeinek javulását, ami részben szintén eredményezhette a kempingek vendégforgalmának csökkenését. 2000-2008 között viszont a szállodákon és az üdülőházakon kívül valamennyi szállástípusban csökkent a férőhelykapacitás, a vendégéjszakák száma pedig csak a szállodákban és a panziókban nőtt. A kempingek vendégeinek száma a 2000-es évek elején még négyszázezer fő körül stagnálni látszott, de 2004-től ismét csökkenni kezdett. Az utolsó egy-két évben ugyan mutatkozott egy alacsony mértékű növekedés, de így is 7,3%-kal volt kevesebb a vendégek száma ebben az időszakban. A vendégéjszakák mennyiségében még rosszabb volt a helyzet, ott 2000-2008 között összességében 27,2% csökkenés volt mérhető.

Összefoglalva tehát, a kempingek vendégforgalmában a csökkenés igen nagymértékű volt az elmúlt közel húsz év során, úgy hogy közben a férőhelykapacitás mennyisége a kezdeti fellendülő szakasz után mindössze 10,2%-kal mérséklődött.

A fejlesztések során alkalmazható jövőkép meghatározása

Kutatásaim alapján a következő javaslatokat fogalmaztam meg:

- Kapacitásfejlesztés – az összkapacitás vonatkozásában nem, csak egyes területi egységekre vonatkozóan; a technikai-műszaki színvonal emelése, alternatív energiahordozók hasznosítása; a kempingen belüli szállástípusok kínálatának bővítése (pl. mobil homes)
- Minőségi színvonal javítása – szakosodás valamely témakörre (pl. termál- és gyógykempingek) vagy valamely korosztályra; a kempingek higiéniájának fokozott biztosítása
- Szolgáltatások bővítése – a programkínálat bővítése; a vízhez kötődő létesítmények szerepének erősítése
- Vendégkör bővítése – fiatal korosztály megnyerése; az aktív turizmus vendégkörének megnyerése; az alternatív energiák használata révén a környezettudatos vendégek megnyerése
- A hazai lakosságban élő régi kemping-imázs megváltoztatása – az új védjegy rendszerben a szakmai szervezetek minősítési garanciája; a zöldenergiák alkalmazása révén pozitív kép kialakítása; a kempingekben vonzó kötetlen életforma lehetőségének hangsúlyozása
- Turisztikai terméké válás – a kötetlen életforma, a szabad életstílus, a magas színvonalú turisztikai szolgáltatások által létrejött kiemelkedő vonzásadottsággal a kempingnek magának is turisztikai attrakcióvá válása

4. A MUNKA TOVÁBBI IRÁNYAI

A témakör további kutatásához különböző vizsgálati szinteket lehet megjelölni, amelyek a későbbiekben majd egymásra épülnek.

Az egyik a területi kutatások szintje, amely során elsősorban a regionális összefüggések feltárására kerülhet sor:

- Az egyes turisztikai régiók szálláskínálatának javítása érdekében érdemes régióként megvizsgálni a kempingek adott szerepét a szállásstruktúrában és a vendégforgalomban, valamint felmérni a kínálatuk állapotát, mind a felszereltségüket, mind a szolgáltatásaikat számba véve. Szükséges a régiós jövőképek meghatározása.
- A vendégkör bővítési lehetőségeinek felmérése érdekében regionális szintű vendégkör-elemzést lehet végezni, amely kitérne a külföldi és a belföldi vendégek területi eloszlásának jellemzőire, valamint vizsgálná a külföldi vendégek országok szerinti megoszlását és a hazai vendégek küldő területét is.

- A kempingek szakosodási jellemzőinek feltárása országos és regionális szinten is iránymutatóvá válhat a fejlesztések tervezése során.

A másik kutatási szint a társadalmi változások kutatásának szintje, amelynek célja a kempingezők és a nem kempingezők szociológiai összetételének vizsgálata:

- A kemping-imázs javítása érdekében felmérést lehet végezni a hazai lakosság tudatában élő kemping-képről, amelynek eredményei a későbbiekben segítséget nyújthatnak a régi kép megváltoztatásában.
- A kempingezők szociológiai összetételének vizsgálata megmutathatja, hogy Magyarországon hol tart a társadalom a fejlettebb térségekben kempingek nyújtotta kötetlen életforma felismerésében, valamint ennek az életformának az igénylésében.
- A környezettudatos magatartás megjelenésének vizsgálata a kempingek szolgáltatásaiban és a kempingek vendégkörének gondolkodásában.

A harmadik kutatási szint egy módszertani szint lehet, amely a kempingek forgalmának statisztikai adatfelvételi rendjének, valami adatgyűjtési és adatfeldolgozást struktúrájának a kialakítására irányul.

5. PUBLIKÁCIÓK ÉS KONFERENCIA ELŐADÁSOK JEGYZÉKE

A disszertáció alapjául szolgáló publikációk

PETYKÓ Cs. 2010: *Az egészségturizmus speciális helyszínei, a termál- és gyógykempingek.* Turizmus Bulletin, (megjelenés alatt)

PETYKÓ Cs. 2010: *Gondolatok a kempingek elterjedésének, fejlődésének területi-strukturális problémáiról Magyarországon.* In: Hanusz Á. (szerk.): Tiszteletkötet dr. Tóth József geográfus professzor 70. születésnapjára. Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza, pp. 171-182.

PETYKÓ, Cs. 2010: *The role of campsites in domestic tourism – Thoughts on the future of camping tourism.* Modern Geográfia, (<http://moderngeografia.hu>), 11 p. (megjelenés alatt)

PETYKÓ, Cs. 2010: *Changes in campsite services and campsite guests – an Italian case study.* In: Földrajzi Közlemények, 8 p. (megjelenés alatt)

PETYKÓ Cs. 2009: *A kempingek szerepe a hazai turizmusban – gondolatok a kempingturizmus jövőjéről.* In: HANUSZ Á. (szerk.): Turisztikai desztináció „Desztinációs menedzsment”. Nyíregyháza Város és a Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza, pp. 111-121.

PETYKÓ Cs. 2009: *Relationships between Travel Customs of Tourists and Campsite Services*. In: *Geographia Cassoviensis*, Kassai Egyetem, Kassa, 3. évf. 2. szám, pp. 56-65.

PETYKÓ, Cs. – **BÁRTFAI, E.** – **MAGAY, M.** 2008: *The transforming commercial accommodation in Hungary and its spatial effects after the change of regime*. In: TRÓCSÁNYI, A. LÓCZY, D. (eds.): *Geographia Pannonica Nova 3. Progress in Geography in the European Capital of Culture 2010*, Institute of Geography University of Pécs, pp. 195-204.

PETYKÓ Cs. 2008: *A közlekedés és a természet-terhelés kérdései a nemzeti parkokban*. In: SZALÓK Cs. (szerk.): *Új kihívások a turizmusban és a szállodáiparban*. BGF KVIFK, Budapest, pp. 166-173.

Konferenciakötetben és konferencia CD formában megjelent publikációk

PETYKÓ Cs. 2010: *Kempingezés vagy kempingturizmus? Hol tartunk és hová haladunk ma a kempingek fejlődésében?* In: Hanusz Á. (szerk.): *A helyi és térségi TDM szervezetek helye és szerepe a vidék turizmusirányításában*. Nyíregyháza Város és a Nyíregyházi Főiskola Természettudományi és Informatikai Kar Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza, pp. 97-108.

PETYKÓ Cs. 2009: *Környezet és turizmus, azaz a zöldszturizmus lehetőségei a Zemplénben*. In: FRISNYÁK S. – GÁL A. (szerk.): *A Kárpát-medence környezetgazdálkodása*. Nyíregyházi Főiskola Turizmus és Földrajztudományi Intézete és a szerencsi Bocskai István Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola, Nyíregyháza-Szerencs, pp. 419-429.

PETYKÓ Cs. 2008: *A közlekedés és a turizmus egymásra hatásának kérdései, avagy hatással vannak-e a turisták által használt közlekedési eszközök a kempingek szolgáltatásaira*. In: SZABÓ V. – OROSZ Z. – NAGY R. – FAZEKAS I. (szerk.): *IV. Magyar Földrajzi Konferencia*. Debreceni Egyetem, Debrecen, pp. 503-508.

PETYKÓ, Cs. 2008: *Issues of transport and the environmental burden in national parks*. In: SZALÓK Cs. (szerk.): *New challenges in the tourism and hospitality industry*. BGF KVIFK, Budapest, pp. 140-146.

PETYKÓ Cs. 2008: *A turisták közlekedési lehetőségeinek dilemmái védett természeti területeken*. „Örökség és turizmus” III. Országos Turisztikai Konferencia, PTE TTK, Pécs, 2008. 09. 25-26.

PETYKÓ Cs. 2008: *A közlekedés szerepe a turizmus fejlődésére Északkelet-Magyarországon*. A turizmus szerepe a kistérségek és a régiók gazdasági felzárkóztatásában Konferencia, Nyíregyháza, 2008. 05. 22-23.

PETYKÓ Cs. – NAGY A. 2008: *A megközelíthetőség és a kastélyturizmus kapcsolata Észak-Magyarország régióban.* In: SZÓNOKY ANCSIN GABRIELLA (szerk.) „Magyarok a Kárpát-medencében”, Tudományos Nemzetközi Konferencia Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék, Szeged, CD formátum, pp. 483-494.

A disszertáció alapjául szolgáló előadások kötet megjelenése nélkül

PETYKÓ, Cs. 2010: *Cheap form of holidays or special type of lifestyle? What kinds of role have tourist campsites in Hungary?* International conference of tourism, recreation and sports management, Debreceni Egyetem Gazdálkodási és Vidékfejlesztési Kara és a BGF Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kara, Debrecen, 2010. 05. 27-28.

PETYKÓ Cs. 2008: *A turisták közlekedési lehetőségeinek dilemmái védett természeti területeken.* „Örökség és turizmus” III. Országos Turisztikai Konferencia, PTE TTK, Pécs, 2008. 09. 25-26.

PETYKÓ Cs. – NAGY A. 2007: *Kastélyok turisztikai célú hasznosítása és a megközelíthetőség vizsgálata az Észak-magyarországi régióban.* I. Magyar Turizmusföldrajzi Szimpózium, Budapest, 2007. 09. 07.

PETYKÓ Cs. 2007: *A Zemplén közlekedésének fejlődése és a turizmus kapcsolata.* Szerencs, Dél-Zemplén központja, IV. Tájföldrajzi Konferencia, Szerencs, 2007. 04. 19-20.

PETYKÓ Cs. 2007: *A hazai közlekedési infrastruktúra fejlesztése az elkövetkező 10 éves periódusban, különös tekintettel a Felső-Tisza vidékére.* Vízi- és falusi turizmus határok nélkül Konferencia a Bodrogi közlekedési desztinációról, Szőlőske-Tokaj, Szlovákia-Magyarország, 2007. 05. 30. - 06. 01.

Egyéb publikációk

PETYKÓ Cs. – NAGY A. 2008: *Kastélyok megközelíthetőségének turisztikai célú hasznosításának vizsgálata Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.* In: HAMAR F. (szerk.): AGORA, 2008/2., pp. 7-21.

PETYKÓ, Cs. 2007: *Relationship between the Development of Transport in Zemplén and Tourism.* In: KÓKAI S. (szerk.): Természettudományi Közlemények, Nyíregyházi Főiskola Természettudományi Főiskolai Kar, Nyíregyháza, pp. 95-101.

PETYKÓ Cs. – NAGY A. 2007: *Adalékok a kastélyok turisztikai célú hasznosításához és megközelíthetőségükhöz Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.* In: TÉSITS R. – TÓTH J. – PAPP J. (szerk.): Innovációk a térben – A munkavállalástól a rekreációig. PTE Földtudományok Doktori Iskola, Pécs, pp. 141-165.